

KLUB GAJA

www.klubgaja.pl

2008
RAPORT Z DZIAŁAŃ KLUBU GAJA

*Dlaczego przekazałam 1% swojego podatku Klubowi Gaja?
Znam ludzi, którzy tworzą to Stowarzyszenie i wiem,
że nie marnotrawią pieniędzy. Lider Klubu Jacek Bożek imponuje
prawdziwym zaangażowaniem od ponad dwudziestu lat, a jego
współpracownicy również robią tak wiele, aby uczulić nas na
zagrożenia związane z niekontrolowanym rozwojem cywilizacji czy
uwrażliwić na krzywdę zwierząt. Poza tym uwielbiam malarstwo
Beaty Tarnawy i sposób, w jaki pokazuje magię przyrody!*

Agata Smalcerz – Dyrektor Galerii Bielskiej BWA

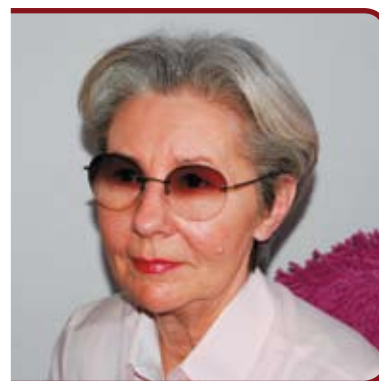
*Klub Gaja – konsekwencja i innowacja, poszanowanie żywych istot
i wytrwałość w działaniach dla ochrony otaczającej nas przyrody,
długofalowa polityka i spektakularne akcje, Polska i Świat,
odpowiedzialność i kreatywność. No i wspaniali, barwni ludzie –
taki jest Klub Gaja. Dlatego dałam swój 1% w 2008 roku.*

Paweł Jordan – Prezes Biura Obsługi Ruchu Inicjatyw Społecznych BORIS
oraz Przewodniczący Rady Programowej Stowarzyszenia
Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL

*Od lat wspieramy z mężem działalność Klubu Gaja wpłacając 1%
swojego podatku. Fascynuje nas zaangażowanie w działanie na
rzecz ochrony środowiska np. czystości rzek, lasów, ochrony zwierząt
i edukacji młodego pokolenia. Ufamy osobom przygotowującym
programy ratowania środowiska. Szanujemy i doceniamy wszelkie
formy propagowania działań dla CZYSTOŚCI ZIEMI.
Gratulujemy rzetelności, odpowiedzialności i wyobraźni dotyczącej
m.in. doprowadzenia do ustanowienia rezerwatu przyrody
„Wisła pod Zawichostem”*

Brygida Kimel – Działaczka związków zawodowych na emeryturze

1%

wybraliśmy przyrodę i zwierzęta!

*Jeśli społeczeństwu konsumpcyjnemu zostawimy wybór,
to zawsze wybierze zysk
przed ochroną środowiska naturalnego.*

*To od nas zależy,
czy zdołamy zrównoważyć takie podejście do świata.
Naszą szansą na dobrą jakość życia na Ziemi
jest uszanowanie praw przyrody i świadome działanie.*

Jacek Bożek,
założyciel i prezes Klubu Gaja

20. rok działalności Klubu Gaja

Minął dwudziesty rok działalności Klubu Gaja. Kiedy w latach 80. XX wieku rozpoczęliśmy pracę z ludźmi dla dobra planety, myśleliśmy, że zmienimy świat na lepszy, szybko i skutecznie. Niewielu z nas słyszało wówczas o zmianach klimatycznych, zanikaniu różnorodności biologicznej czy pustoszczeniu planety.

W rodzącej się na naszych oczach demokracji chcieliśmy znaleźć swoje miejsce w ruchu obywatelskim, kształtować postawy i zmieniać prawo. Od tego czasu bardzo wiele zmieniło się w naszym życiu i w kulturze. Sposoby komunikacji, przemieszczania się, przenikanie kultur, sprawy, że po dwudziestu latach Polska, Europa i Świat stanęły przed nowymi wyzwaniami. Dosięgnęły nas kryzysy – finansowy, energetyczny, klimatyczny i żywnościowy. Nie zmienia to jednak faktu, że ludzie, zwierzęta i przyroda nadal potrzebują naszej pomocy i uważności.

W kampaniach i programach Klub Gaja stara się edukować, wzbudzać zainteresowanie i dzielić się wiedzą z każdym, kto zwróci się do nas z takimi potrzebami. Staramy się także czynnie, gdzie to tylko możliwe, wspierać ludzi, chronić przyrodę i pomagać zwierzętom.

Szanowni przyjaciele i współpracownicy Klubu Gaja oddajemy w Wasze ręce raport z działań za rok 2008. Dzięki naszej wspólnej pracy w minionym roku m.in.:

- uratowaliśmy przed transportem do rzeźni kolejnych **5 koni**
- posadziliśmy ponad **73 000 drzew**
- zaadoptowaliśmy ponad **320 rzek i strumieni** – nasz program **Zaadoptuj rzekę** znalazł się wśród **5 najlepszych w Europie**
- udzieliliśmy ponad **350 porad** na zgłaszane interwencje dotyczące ochrony przyrody i zwierząt
- doprowadziliśmy do ustanowienia **rezerwatu przyrody Wisła pod Zawichostem**
- w naszych programach uczestniczyło ponad **100 000 osób**

Raport jest oczywiście pewnym skrótem ukazującym jednak zróżnicowanie i zasięg naszych działań. Wszystkich zainteresowanych szczegółowymi informacjami odsyłam na www.klubgaja.pl.

Dziękuję za pomoc i współpracę.
Życzę przyjemnej lektury!

Jacek Bożek

Dofinansowano ze środków Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Wydrukowano na papierze produkowanym
w sposób przyjazny dla środowiska

chronimy przyrodę

Błotniak stawowy to jeden z gatunków ptaków występujących na terenie powstałego rezerwatu Wisła pod Zawichostem. Fot. Marcin Kareta

Niektórzy naukowcy twierdzą, że wkraczamy w fazę najbardziej masowego od czasu zagłady dinozaurów, wymierania gatunków roślin i zwierząt. Już w ciągu ostatnich 30 lat nastąpiła bezprecedensowa utrata różnorodności biologicznej. Według badań Living Planet Index w latach 1970–2005 ogólna populacja gatunków zmniejszyła się o 27%. Stało się to w ciągu życia tylko jednego ludzkiego pokolenia! Jak będzie wyglądać Ziemia za 25 lat?

Wydaje się, że nie ma już nawet najmniejszych szans na to, aby nasi wnukowie narodzili się w takim samym świecie jak my. A przecież każdy człowiek może pozostawić po sobie coś dobrego. Klub Gaja od ponad 20 lat chce skutecznie działać dla zachowania środowiska naturalnego i różnorodności biologicznej. Wraz z naszymi wolontariuszami i współpracownikami pomagamy zwierzętom, chronimy przyrodę, sadzimy drzewa, dbamy o rzeki.

Rezerwat przyrody Wisła pod Zawichostem

Rezerwat jest możliwością na rozwój turystyki zrównoważonej

Sukcesem zakończyły się trzyletnie starania Klubu Gaja i Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków w sprawie utworzenia rezerwatu na terenie gmin; Dwikozy, Zawichost, Radomyśl i Annapol (w województwie lubelskim, podkarpackim i świętokrzyskim). Rezerwat *Wisła pod Zawichostem* o powierzchni 1264 ha znajduje się w dolinie Wisły, która należy do obszarów o wybitnych walorach przyrodniczych w skali Polski i Europy. Rezerwat powstał po to, by ze względów społecznych, naukowych i dydaktycznych zachować stanowiska lęgowe, miejsca żerowania i odpoczynku rzadkich i charakterystycznych dla doliny Wisły gatunków ptaków, w szczególności z rzędu siewkowych Charadriiformes. Dobra współpraca z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej w Krakowie, który zarządza tym terenem przyczyniła się do powstania tego rezerwatu.

Sieweczka rzeczna. Fot. Marcin Kareta

Brodziec piskliwy. Fot. Marcin Kareta

Wśród najlepszych w Europie

Od trzech lat *The Green Spider Network* zrzeszający instytucje i organizacje powołane i wspierane przez Komisję Europejską i DG Environment przyznaje tytuł *The Best Practice* – najlepszemu programowi środowiskowemu w Unii Europejskiej. W tym roku w piątce nominowanych do tego prestiżowego wyróżnienia, z Węgier, Danii, Niemiec i Belgii znalazł się program Klubu Gaja – *Zaadoptuj rzekę*. Trzeba podkreślić, że projekt Klubu Gaja był jedynym realizowanym przez organizację pozarządową, a nie – jak w przypadku pozostałych – przez instytucje rządowe. W tym roku tytuł *The Best Practice* zdobyła kampania społeczna z Danii – *One tonne less*.

28 tysięcy drzew w Beskidach

Leśnicy alarmują o zamierających w Beskidach świerczynach. Wycinane usychające drzewa trzeba jak najszybciej zastępować innymi. Firmy *LeasePlan*, *Troton*, *Eco Service*, *Comarch*, a także *Wydawnictwo Sonia Draga*, *Michelin* przyłączyły się do programu Klubu Gaja *Święto Drzewa*, w ramach współpracy wspólnie posadziliśmy w Beskidach 28 tys. nowych drzew. Młodnik, który stał się lasem edukacyjnym, zajął powierzchnię ponad 4 ha, pod szczytem Magury, w masywie Klimczoka. Niedługo do nowo posadzonych buków, jodeł, świerków i modrzewi, poprowadzi ścieżka edukacyjna. To konkretny krok nie tylko w odbudowie lasu, ale również bioróżnorodności.

Małe buki pod stokiem Magury

Stok Szyndzielni

Szyndzielnia została w Naturze 2000

Dzięki interwencji Klubu Gaja Komisja Europejska odrzuciła propozycję polskich władz aby z granic obszaru Programu Natura 2000 w Beskidzie Śląskim wyłączyć górę Szyndzielnię (1028 m n.p.m., w granicach administracyjnych Bielska-Białej). Komisja zwróciła uwagę, że polski rząd nie przedstawił odpowiednich wyjaśnień, które uzasadniają zmianę tych granic. Zdaniem Klubu Gaja próba wyłączenia Szyndzielni z Natury 2000 Beskid Śląski podyktowana jest jedynie przesłankami inwestycyjnymi, ponieważ Urząd Miejski w Bielsku-Białej planuje na tym terenie budowę infrastruktury turystycznej i narciarskiej. Tymczasem celem Programu Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych i gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Na Szyndzielni znajdują się aż trzy takie siedliska, w tym jaworzyny zboczowe – traktowane priorytetowo. W polskich Karpatach występują one bardzo rzadko, zazwyczaj w formie małych, rozproszonych płatów. Większość z nich znajduje się właśnie w Beskidzie Śląskim i w Beskidzie Żywieckim.

Również dzięki staraniom Klubu Gaja uaktualniono stronę internetową Ministerstwa Środowiska poświęconą obszarom Natury 2000 na terenie Beskidu Śląskiego w rejonie Szyndzielni. Wcześniej, przez ponad rok, na stronie ministerstwa widniała mapa z błędnym przebiegiem granic w tym rejonie.

Obywatelu, też możesz!

Bardzo często wielu ludzi chce ratować środowisko naturalne przed degradacją, ale nie wie jak zrobić to skutecznie i do kogo się zwrócić o pomoc.

Rocznie Klub Gaja przyjmuje kilkaset interwencji, w których stara się pomóc obywatelom. Dlatego przygotowaliśmy zestaw wielokrotnie zadawanych pytań i udzielanych na nie odpowiedzi czyli FAQ – *Ratujmy rzeki*. Okazuje się, że ludzie coraz częściej interesują się lokalnymi terenami, na których znajdują się rzeki i potoki. Boli ich postępowanie kierowców quadów, którzy rozjeżdżają brzegi rzeki lub jeżdżą jej korytem, zasypywanie starorzeczy i ogołocenia ich z drzew i krzewów; techniczna regulacja rzeki, a przede wszystkim wszechobecne w Polsce dzikie wysypiska śmieci w rejonie rzek, strumieni i potoków.

Wizja lokalna nad rzeką Lublinicą

Bronimy rzek

Dzięki współpracy z wędkarzami Klub Gaja doprowadził do wykonania 5 żwirowisk dla odtworzenia tarlisk dla ryb na cieku *Dziunia* w powiecie kłobuckim. Alarm ornitologów sprawił, że zajęliśmy się planowanymi pracami na cieku *Szeroki* w Jasienicy. Włączyliśmy się do postępowania administracyjnego m.in. w sprawie prac na *Pilicy* w miejscowości Łany Wielkie, a także modernizacji lotniska Modlin w rejonie ujścia *Narwi* do *Wisły* oraz ustalenia środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację trasy i mostu Krasieńskiego na *Wiśle* w Warszawie. W przypadku rzeki *Lublinicy* w Kośmiderach po włączeniu się Klubu Gaja w postępowanie administracyjne w sprawie warunków prowadzonych na niej robót, wojewoda śląski uwzględnił uwagi wniesione przez nasze stowarzyszenie dotyczące zachowania istotnych walorów przyrodniczych rzeki, a także procesów korytotwórczych i dolinotwórczych.

pomagamy zwierzętom

Życie jest piękne... im warto pomagać

Zwiększa się społeczne zainteresowanie dobrostanem i prawami zwierząt oraz ich przestrzeganiem i egzekwowaniem. Do Klubu Gaja trafia coraz więcej interwencji i pytań dotyczących tych spraw. W 2008 roku było ich ponad 200. Aby jak najszybciej pomóc zainteresowanym i udzielić właściwej odpowiedzi stworzyliśmy FAQ – katalog najczęściej zadawanych 50 pytań i odpowiedzi, który jest dostępny na stronie internetowej Klubu Gaja. Znajdują się tu m.in. porady dotyczące postępowania właścicieli psów, obserwacji zwierząt utrzymywanych przez cyrki, chronionych gatunków zwierząt, którym zagraża

działalność człowieka czy produktów pochodzenia zwierzęcego. Z naszych obserwacji wynika jednak, że rośnie tylko społeczne zainteresowanie indywidualnymi przypadkami złego traktowania zwierząt natomiast brakuje dyskusji, jak i też informacji, na temat losu zwierząt hodowlanych, czy wpływu hodowli na zmiany klimatyczne. Tymczasem hodowla zwierząt jest odpowiedzialna aż za 18% emisji gazów cieplarnianych na świecie pochodzących z działalności człowieka. Jest to więc więcej niż procentowy udział transportu, który wynosi 14% globalnych emisji gazów cieplarnianych.

Ratujemy konie

W polskiej kulturze koń pełni szczególną rolę i dla wielu jest ważnym symbolem. Trudno przyjąć obojętną postawę wobec cierpienia tych zwierząt i lekceważącego podejścia do nich. Od wielu lat staramy się uwrażliwiać na los porzuconych i schorowanych koni. Dzięki naszej wspólnej pracy na rzecz ratowania koni, w którą angażują się placówki edukacyjne, a coraz częściej także firmy biznesowe oraz dzięki wsparciu wielu ludzi i instytucji udało się uratować pięć kolejnych koni. Dotychczasowe wyniki akcji to 30 uratowanych koni i jeden osiołek.

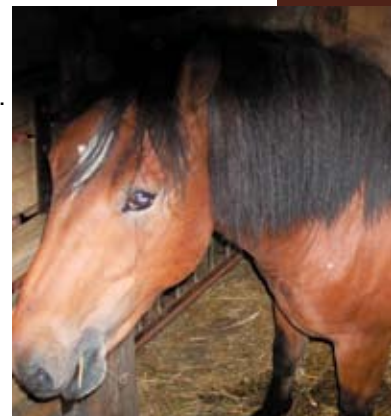
Hart

Dopóki nie uszkodził sobie więzadła był używany do wyczynowej jazdy sportowej. Po wypadku, udało się znaleźć dla niego nowy dom u pani Agnieszki Biernackiej w Czarkowie w woj. śląskim. Ma tu do dyspozycji przestronną stajnię, wielkie pastwisko, a przede wszystkim miłość nowych

opiekunów. Gdy nabierze sił będzie wykorzystywany do lekkiej jazdy rekreacyjnej.

Samson

Roczny, zimnokrwisty ogierek, od początku hodowany na rzeź. Wykupiony i przekazany do adopcji, ma dziś bezpieczny dom i dożywotnią opiekę w gospodarstwie ekologicznym pana Tomasza Żeleźnika w Serocku w woj. lubelskim.

Sopran

Hodowany na rzeź, teraz ma dom i opiekę u Państwa Teresy i Mariana Albińskich, którzy prowadzą gospodarstwo ekologiczne we wsi Janowica w woj. lubelskim. Koń będzie miał tu dużo przestrzeni i zielonej, soczystej trawy oraz towarzystwo kóz i kur zielononózek, które hodują nowi opiekunowie Soprana.

Dziękujemy wszystkim, którzy pomogli nam w uratowaniu Soprana oraz wszystkim, którzy wspomagają naszą akcję *Zbieraj makulaturę, ratuj konie*.

Tornado zwany Czarnym

Jego pierwszy właściciel chciał go wysłać na rzeź, jednak dzięki pomocy i zaangażowaniu kilku osób udało się nam go uratować. Szczególne podziękowania składamy Karolinie Porczyńskiej, hipoterapeutce i obecnej opiekunce konia, która z niezwykłym uporem walczyła o Czarnego. Dziś koń jest już bezpieczny. Ma piękną stajnię i fachową opiekę. Jego zalety – ufność i łagodność pozwalają na przygotowywanie go do pracy w hipoterapii z osobami niepełnosprawnymi.

Kacper

Z powodu zadzierzgnięcia rzepki groził mu zanik mięśni. Dofinansowaliśmy operację jego nogi. Będzie mógł pracować w Gospodarstwie Agroterapeutycznym Chrześcijańskiej Grupy Wsparcia Misja wśród Chorych i Uzależnionych z Pabianic.

Uczniowie podczas happeningu *Zwierzę nie jest rzeczą*

W imieniu misia, słonia, psa, żubra, małpy wykrzyczeli swoje przesłania: *kochaj mnie, nie zabijaj, nie rób na mnie doświadczeń*

Dzień Praw Zwierząt

Ustanowiony przez Klub Gaja *Dzień Praw Zwierząt* ma przypominać o wprowadzeniu ustawy *O Ochronie Zwierząt* i o jej zasadach, które obowiązują wszystkich ludzi. W dniu 22 maja 2008 roku *Dzień Praw Zwierząt* obchodzony był już po raz 12. Inaugurację obchodów Klub Gaja zorganizował w Bibliotece Śląskiej w Katowicach. Przed budynkiem biblioteki odbył się happening *Zwierzę nie jest rzeczą*, który przygotowaliśmy wspólnie z młodzieżą z Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi z Mysłowic, powstawały rzeźby wilków autorstwa Waldemara Rudyka. Wilki były także bohaterami zdjęć Artura Tabora, którego wystawa *Nie taki wilk straszny* została pokazana w holu głównym biblioteki. W czasie uroczystości rozdano również Nagrody Współodczuwania 2008.

Gwiezdny cyrk już nie błyszczy

W 1991 roku Klub Gaja rozpoczął akcję – *Cyrk jest śmieszny nie dla zwierząt – pod cyrkiem radzieckim*

Interwencja Klubu Gaja przyczyniła się do zdjęcia z anteny Telewizji Polsat cyklu *Gwiezdny cyrk*. Artysta, który wcielił się w rolę tresera, zmuszał uchatkę do klaskania, podbijania piłki i stawiania na jednej płetwie. Gospodarzem owego pseudo show był *Cyrk Zalewski*. O ewidentnym łamaniu przepisów ustawy *O ochronie zwierząt* Klub Gaja powiadomił prokuraturę oraz Przewodniczącą Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji oraz Przewodniczącą Rady Nadzorczej Telewizji Polsat S.A. Prokuratura odmówiła wszczęcia dochodzenia w tej sprawie, ale przekazała ją policji w celu przeprowadzenia postępowania o wykroczenie; przy udziale opinii publicznej Telewizja Polsat zupełnie zrezygnowała z emisji *Gwiezdnego cyrku*.

Dziękujemy wszystkim, którzy pisali pisma do KRRiT i Telewizji Polsat.

Jeszcze żywy karp

Prowadzona od wielu lat akcja Klubu Gaja *Jeszcze żywy karp* promująca humanitarne podejście do ryb w okresie wzmożonej przedświątecznej sprzedaży przynosi efekty. Uliczni sprzedawcy starają się uśmiercać ryby w miejscu odizolowanym od wzroku przechodniów, a niektóre sklepy zachęcają klientów by przychodzili po ryby z wiadrami. Ale to za mało, działamy dalej. W 2008 roku rząd przystąpił do nowelizacji ustawy *O ochronie zwierząt*, dlatego też Klub Gaja włączył się w ten proces proponując wprowadzenie poprawki uznającej ryby za kręgowce. Przyjęcie tej poprawki umożliwi skuteczniejszą ochronę karpia.

Po raz kolejny zorganizowaliśmy happening *Jeszcze żywy karp* w centrum Bielska-Białej, do którego spontanicznie przyłączyli się młodzi ludzie. Owinięci w folię mogliśmy na własnej skórze poczuć jak ma się jeszcze żywy karp zamknięty w foliowym worku.

Karpie, które miały szczęście i zostały uwolnione

Ochotnicy w roli karpia

KUPUJ JAJKA Z GŁOWĄ
Klub Gaja
współpraca OTOZ Animals

System klatkowy będzie zabroniony

Na zmiany w obszarze produkcyjnej hodowli zwierząt największy wpływ mają decyzje konsumenckie dlatego, jako pierwsi w Polsce, podjęliśmy szeroką akcję informacyjną o rodzajach kurzych ferm i oznakowaniu pochodzących z nich jaj. Informowaliśmy konsumentów, że świadomy wybór może mieć wpływ na dobrostan tych ptaków. W 2008 roku Komisja Europejska ustaliła, że od 2012 roku konwencjonalna produkcja jajek w systemie klatkowym zostanie zabroniona w całej Unii Europejskiej. O taką decyzję walczyła najważniejsza europejska organizacja broniąca praw zwierząt – *Eurogroup for animals*, do której należy Klub Gaja.

Kupuj jajka z głową

Raport *Kupuj jajka z głową* to wynik współpracy organizacji społecznych z Polski (Klub Gaja, OTOZ Animals), Czech (*Nadace na ochranu zvirat*), Słowacji (*Sloboda Zvierat*) i Węgier (*Fauna Egyesulet*). Pozycja ta jest nowatorska ze względu na charakter badań w niej zawartych, jak również ze względu na pierwszą – na tak dużą skalę – współpracę pomiędzy organizacjami zajmującymi się dobrostanem i prawami zwierząt w krajach Grupy Wyszehradzkiej. Wyniki przedstawione w raporcie są podsumowaniem badań przeprowadzonych w Polsce, Czechach, Słowacji i na Węgrzech dotyczących społecznej odpowiedzialności biznesu i dobrostanu zwierząt w sieciowej sprzedaży kurzych jaj. Raport został wydany w języku polskim, czeskim, słowackim i węgierskim. Powstał dzięki wsparciu finansowemu *Funduszu Wyszehradzkiego* i pomocy merytorycznej *Eurogroup for Animals* z Brukseli.

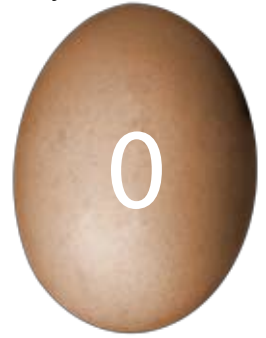
Więcej na www.klubgaja.pl/zwierzeta/czy_wiesz_co_jesz/

Czy wiesz jakie jajka kupujesz?

chów ekologiczny

chów – wolny wybieg

chów ściółkowy

chów klatkowy

edukacja

Sadzenie drzew jest ponad pokoleniowe

Działania Klubu Gaja są w szczególności kierowane do młodych ludzi. Z naszymi projektami docieramy do ponad 4 tysięcy polskich szkół i placówek edukacyjnych. Przekazujemy im wydawnictwa edukacyjno-informacyjne: plakaty, broszury, filmy, w 2008 roku wysłaliśmy prawie 50 tysięcy pakietów edukacyjnych. Organizujemy wykłady, warsztaty i spotkania. W 2008 roku przeprowadziliśmy ponad 165 takich spotkań, w których wzięło udział ponad 4,5 tysiąca osób. Chcemy pokazywać, przybliżać, tłumaczyć, inspirować do własnych działań na rzecz ochrony przyrody.

Pozostają pamiątki tej współpracy. W tym roku olbrzymi drewniany Pegaz, który stanął przy Zespole Szkół Integracyjnych w Wałbrzychu, jest wyróżnieniem i podziękowaniem dla społeczności tej szkoły za udział w akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie*. Ponad 2,5 tys. zł ze sprzedaży 17 ton (!) makulatury uczniowie mogli przekazać na wykup konia przeznaczonego na rzeź. To nie tylko wsparcie działań Klubu Gaja, ale także konkretna pomoc niepełnosprawnym dzieciom, które w przyszłości będą mogły polepszać swój stan zdrowia poprzez hipoterapię – na wierzchu uratowanego *Tornado*.

Święto Drzewa ponad 73 000 posadzonych drzew

Do oficjalnej statystyki kampanii *Siedem Miliardów Drzew dla Planety* prowadzonej przez Program Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP) dopisaliśmy prawie 73 700 drzew. To wynik 6. edycji programu edukacji ekologicznej *Święto Drzewa*. Tym razem w działaniach wzięło udział 61 400 uczestników w Polsce i za granicą. W kraju największe zaangażowanie pokazały placówki edukacyjne, które we współpracy z Partnerem Strategicznym programu Lasami Państwowymi sadziły drzewa w całym kraju. Ale nie tylko. Szukały starych drzew, świadków historii, drzew pomnikowych, organizowały zbiórki makulatury, festyny, wycieczki i zabawy w terenie, przy udziale rodziców, leśników, społeczności lokalnych i lokalnych samorządów. W Islandii, Holandii, Hiszpanii, Anglii i Szkocji, Kolumbii i Stanach Zjednoczonych, a także w Polsce przyjaciele i współpracownicy Klubu Gaja posadzili *Drzewa dla Pokoju*. Posadzone drzewa przyczyniły się do zwiększania zalesienia i do zmniejszenia skutków zmian klimatycznych na Ziemi. Program prezentowany był na Międzynarodowej Konferencji Klimatycznej COP 14 w Poznaniu, w której uczestniczyło ok. 12 tysięcy uczestników w tym ponad 190 delegacji rządowych, instytucje międzynarodowe, ekologiczne, biznesowe i organizacje badawcze.

Dzieci pracowników LeasePlanu sadzą drzewa

Ozdobna jabłoń posadzona podczas inauguracji w Warszawie

W latach 2008–2010 program *Święto Drzewa* realizowany jest dzięki wsparciu udzielonemu przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, a także ze środków Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych. Program dofinansowany jest ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Patronat Ministra Środowiska. Partner strategiczny: Lasy Państwowe. Partnerzy programu: LeasePlan, Troton, Comarch, Eco Service, Ashoka, Skógræktarfélag Grindavíkur

PCE Starostwo Powiatowe w Limanowej zaangażowało do programu *Zaadoptuj rzekę* 291 dzieci z 10 szkół w powiecie

Bombina bombina

Bombina bombina, Rana temporaria, Bufo bufo to nie imiona dla psów, choć brzmią bardzo ładnie, ale łacińskie nazwy kumaka, żaby i ropuchy. Wiele wiadomości na temat tych płazów można było usłyszeć podczas 20 wykładów Klubu Gaja, których wysłuchało kilkuset uczniów. Płazy pełnią wiele pożytecznych funkcji dla człowieka, ale ten często tego nie zauważa. Ludzie bezmyślnie zasypują oczka wodne, osuszają bagna i mokradła, ograniczając w ten sposób przestrzeń życia płazów. Wciąż wiele z tych zwierząt ginie na drogach podczas wędrówek do zbiorników wodnych gdzie odbywają gody, a także do miejsc żerowania i zimowania.

Projekt *Aktywna ochrona płazów na terenie Bielska-Białej* sfinansował Miejski Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Bielsku-Białej.

Zaadoptuj rzekę

Adopcja 320 rzek, potoków, strumieni i Morza Bałtyckiego, a także nominacja do europejskiego tytułu *The Best Practice 2008* to ważne efekty prowadzonego od 2005 roku programu *Zaadoptuj rzekę*. W 2008 roku w działania programu udało się zaangażować ponad 7 tysięcy osób, w szczególności dzieci i młodzież z placówek w całym kraju. Wybierano najprzeróżniejsze formy zajęć: prowadzono lekcje o zagrożonych gatunkach ryb, badano wodę, sprzątano rzeki, organizowano spływy kajakowe i konkursy plastyczne, spotkania z lokalnymi seniorami, którzy opowiadali o miejscowych tradycjach i zwyczajach związanych z rzeką. Powstały wspólne inicjatywy na rzecz lokalnych rzek, w które zaangażowały się samorzady i przedsiębiorstwa. Zorganizowano *Światowy Dzień Wody*. W konferencji *Zaadoptuj rzekę – dobre praktyki*, którą zorganizowaliśmy w siedzibie Klubu Gaja w Wilkowicach wzięło udział kilkadziesiąt zaproszonych przedstawicieli placówek oświatowych, lokalnych samorządów, administracji publicznej i innych organizacji społecznych. Prezes Klubu Gaja, **Jacek Bożek** przypomniał, że kluczową sprawą dla programu jest zaangażowanie społeczne: *Główna idea programu polega na tym, aby uczestniczyło w nim jak najwięcej partnerów. Każdy z nich jest, przecież także zwykłym obywatelem, któremu zależy na tym, aby mieć czystą wodę w rzece i czyste powietrze nad głową.*

Program *Zaadoptuj rzekę* współfinansowany był ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, The Fisheries Secretariat oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. Patronat Ministra Środowiska.

Happening uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Sianowie

Pomagamy zwierzętom

Realizacja projektu *Pomagamy zwierzętom* – program edukacji ekologicznej zakończyła się w październiku. W programie wzięło udział ponad 20 tysięcy uczestników! Prowadziliśmy wykłady i warsztaty. Do szkół trafiły specjalnie przygotowane materiały edukacyjne oraz film *Pomagamy zwierzętom* ukazujący działania i akcje Klubu Gaja na temat ochrony praw i dobrostanu zwierząt. W ponad 200 miejscach w kraju przeprowadzono *Dzień Praw Zwierząt*. Na podsumowanie zorganizowaliśmy konferencję z udziałem nauczycieli, samorządowców, lekarzy weterynarii oraz przedstawicieli innych organizacji społecznych, a więc tych wszystkich, którzy są zainteresowani pogłębianiem edukacji i poszerzaniem informacji związanych z polepszaniem dobrostanu zwierząt oraz ochroną i egzekwowaniem ich praw. Znamienne słowa wypowiedział Powiatowy Lekarz Weterynarii, Daniel Wierzbicka: *10, 15 lat temu nie odbierałem telefonów związanych z łamaniem praw zwierząt lub nie zapewnianiem im dostatecznych warunków życiowych, a teraz zdarza się to coraz częściej. Myślę, że to wyraźny sygnał zmian jakie zachodzą w świadomości społecznej.*

Uczniowie ze Szkoły Podstawowej w Bojszowach w gospodarstwie ekologicznym

Projekt *Pomagamy zwierzętom* – program edukacji ekologicznej był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej oraz ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach i Eurogroup for Animals. Patronat Wojewody Śląskiego.

inspirujemy

Urodziłam się o wschodzie słońca... tym razem we Wrocławiu

Skuteczne organizacje społeczne mają dwie niezwykle cechy: chętnie i szybko reagują na potrzeby wciąż zmieniającego się otoczenia, po drugie – takim zachowaniem – inspirują do pozytywnych działań innych. Klub Gaja realizując różnorodne programy edukacyjne, wydarzenia informacyjne, happeningi i wiele innych; stara się inspirować do przemyśleń i podejmowania własnych działań dostosowanych do potrzeb lokalnego środowiska, na przykład szkolnego, gminnego czy miejskiego.

Wielokrotnie możliwe jest to dzięki środkom masowego przekazu. Co roku udzielamy mediom kilkuset wywiadów, komentarzy, dzielimy się naszymi opiniami. W ten sposób staliśmy się organizacją opiniotwórczą. Przedstawiciele mediów nie tylko proszą nas o skomentowanie bieżących wydarzeń ale często to my wskazujemy przedsięwzięcia i wydarzenia, o których warto informować opinię publiczną. Współpracują z nami dziennikarze radiowi, telewizyjni, prasowi i portale internetowe.

Złota Rybka

Wydarzenia uliczne są jedną z ważnych metod stosowanych przez Klub Gaja w edukacji społecznej. Happening *Historia Złotej Rybki* w bajkowej konwencji opowiada o tym co niestety nie jest bajką lecz rzeczywistością, w której znalazły się zagrożone gatunki ryb i człowiek. (...) *W poszukiwaniu szczęścia Rybak przestał szanować rybę i morze. Pewnego dnia złowił ostatnią złotą rybkę i nawet o tym nie wiedział* (...) Premiera przedstawienia miała miejsce w czerwcu 2008 roku w Warszawie, na Rynku Starego Miasta pod Syrenką.

Ponad połowa gatunków ryb, która trafia na rynek konsumencki w rzeczywistości zagrożona jest wyginieciem. Wiele gatunków ryb łowi się w sposób rabunkowy i szkodliwy dla środowiska. To wybór konsumenta decyduje o tym jakie gatunki ryb łowi się najczęściej. W Morzu Bałtyckim zagrożona jest populacja dorsza. Bagatelizowanie potrzeb tego gatunku u wybrzeży Nowej Fundlandii doprowadziło do wyginiecia populacji dorsza i wielotysięcznego bezrobocia wśród rybaków i ich rodzin.

W ramach programu *Zaadoptuj rzekę* happening *Historia Złotej Rybki* został pokazany m.in. w Warszawie, Wrocławiu, na Helu, w Kołobrzegu, Gdyni, Katowicach, Bielsku-Białej.

Najdłuższy happening Klubu Gaja

Samotne drzewo – samotni ludzie

Zainspirować zajętych sobą i zawsze w biegu przechodniów by zatrzymali się i stanęli w kolejce osób, które chcą przytulić się do drzewa to prawdziwa sztuka. Takie niezwykle wydarzenia miały jednak miejsce naprawdę, podczas Międzynarodowej Konferencji Klimatycznej COP 14 w Poznaniu w grudniu 2008 roku. Przez 12 dni konferencji, na poznańskim Placu Wolności do kolejki wiklinowych postaci ludzkich dołączali obserwatorzy i uczestnicy konferencji i Poznaniacy. W ten sposób, jedyne w tym miejscu miasta drzewo zyskało nową wartość, a Klub Gaja – najdłuższym w swej historii happeningiem – zainspirował do myślenia i uzewnętrzniania swoich uczuć. Od 2003 roku prowadzimy projekt *Święto Drzewa* popularyzujący ideę sadzenia drzew, które jak żaden inny organizm na świecie, zmniejszają efekt cieplarniany. Wydarzenie zrealizowaliśmy przy współpracy artystów Wiktora Szostalo i Agnieszki Gradzik oraz przy wsparciu Urzędu Miasta Poznania.

współpracujemy

W czasie konferencji COP 14 udzieliłmy ponad 20 wywiadów mediom polskim i zagranicznym

COP 14

Udział w Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (COP 14), która odbyła się w Poznaniu, w grudniu 2008 roku, był okazją do nawiązania nowej współpracy z Ministerstwem Środowiska. W ramach przygotowań do COP ministerstwo zorganizowało wiele przedsięwzięć, których celem było podniesienie świadomości społecznej w Polsce w zakresie zmian klimatycznych. Do współpracy określonej jako *Partnerstwo dla klimatu* przystąpił także Klub Gaja. Przygotowania do COP zacieśniły również współpracę pomiędzy organizacjami pozarządowymi działającymi

na rzecz ochrony klimatu. 19 z nich, w tym Klub Gaja, zawiązało *Koalicję Klimatyczną*. Jej celem jest inicjowanie i wspieranie działań zmierzających do ustanowienia i realizacji aktywnej polityki klimatycznej w Polsce oraz monitorowanie jej wdrażania. Misja Koalicji zawiera się m.in. w stwierdzeniu: „*aktywna polityka klimatyczna i dalsze obniżanie emisji gazów szklarniowych w Polsce jest środkiem do równoległego wzmocnienia gospodarki lokalnej, tworzenia zielonych miejsc pracy i wzrostu globalnej odpowiedzialności każdego z nas.*”

Projekt Aquastress

W 2008 roku Klub Gaja uczestniczył w międzynarodowym projekcie *Aquastress – łagodzenie presji na środowisko wodne*, który w Polsce koordynował Instytut Inżynierii i Gospodarki Wodnej Politechniki Krakowskiej. Celem projektu było wypracowanie nowego zintegrowanego podejścia do zarządzania zasobami wodnymi, na podstawie ośmiu obszarów testowych wytypowanych w Europie i północnej Afryce. Jednym z nich była zlewnia rzeki Przemszy na Śląsku w Polsce, która została wybrana jako reprezentant zlewni silnie zurbanizowanych i uprzemysłowionych. W ramach projektu i współpracy z Politechniką Krakowską Klub Gaja przygotował i poprowadził w Wilkowicach i w Bystrej warsztaty edukacyjne dla uczniów ze SP nr 15 w Mysłowicach. Tematem zajęć była woda i zależności pomiędzy zapotrzebowaniem na nią, a zrównoważonym zarządzaniem jej zasobami. Uczniowie otrzymali informację na temat rzek: Przemszy, Przyrwy i Białej, brali udział w wycieczkach, zabawach edukacyjnych i artystycznych. Podobne zajęcia tzw. *Summer school* inni partnerzy projektu zorganizowali we Włoszech, na Cyprze i w Bułgarii.

Uczestnicy szkoły letniej

Wyzwania współczesnego świata

Współpraca Klubu Gaja wykracza poza granice Polski. Goście 6. edycji *Święta Drzewa* z zagranicy byli także uczestnikami zorganizowanego przez Klub Gaja przy współpracy fundacji Ashoka i Lasów Państwowych w Warszawie panelu dyskusyjnego *Wyzwania współczesnego świata – zmiany klimatu, rozwój zrównoważony*. Wśród nich znaleźli się: Lucky Chetri, współzałożycielka *Empowering Women of Nepal* (Nepal), Sally Naylor z *Club Gaia UK* (Anglia), Roberto Epple z *European Rivers Network* (Francja) i Orri Vigfusson z *The North Atlantic Salmon Fund* (Islandia). W panelu, który prowadził Jacek Bożek, prezes *Klubu Gaja* udział wzięli także Leszek Wiecech – *AmCham Environmental Committee*, *Clinton Climate Initiative* oraz Ryszard Kapuściński – *Lasy Państwowe* (Polska).

Członek Ashoki, Francuz, Roberto Epple, z którym współpracujemy od wielu lat, pomysłodawca słynnego *Big Jump* – symbolicznego skoku do rzek w wielu różnych miejscach na świecie w tym samym dniu o tej samej porze, powiedział – *Sadzenie drzew to pokazanie kierunku, w którym powinniśmy iść. Związek między lasem, a rzeką jest bardzo prosty. My działamy na rzecz poprawy jakości wody w rzekach. W tej sprawie współpracują ze sobą różne organizacje.*

Dotarliśmy do... Islandii

Wspólne sadzenie drzew w Grindavik

Naszego nowego partnera zagranicznego znaleźliśmy w oddalonej o setki kilometrów od Polski – Islandii. *Skógræktarfélag Grindavíkur* (The Forest Nursery Klub in Grindavik) zajmuje się sadzeniem i ochroną drzew w Grindaviku, położonym na południowym wschodzie wyspy. Najważniejszym punktem wizyty Klubu Gaja w Islandii było wspólne zasadzenie ponad 70 brzoź i iglaków, które najlepiej przyjmują się w trudnym islandzkim klimacie, niejednokrotnie w ziemi wymieszanej ze stwardniałą lawą. Spotkaliśmy się także z przedstawicielem organizacji dotowanej przez rząd islandzki, realizującej projekt (*South Iceland Forest Project*) polegający na zalesianiu południowej części kraju bardzo ubogiej w drzewa. W październiku Islandczycy przyjechali do Polski by wziąć udział w inauguracji 6. edycji *Święta Drzewa* w Warszawie oraz wspólnie z Klubem Gaja posadzić kolejne drzewa.

Kordelas Leśnika Polskiego

Prezes i założyciel Klubu Gaja, Jacek Bożek został uhonorowany najwyższym odznaczeniem Lasów Państwowych – Kordelasem Leśnika Polskiego. W ten sposób leśnicy docenili działania Klubu na rzecz ochrony przyrody i prowadzenia programu edukacji ekologicznej *Święta Drzewa*. Nagrodę wręczył Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, Marian Pigan.

Kordelas (z jęz. włos. cortello – nóż) jest, od 1996 roku, najwyższym odznaczeniem Lasów Państwowych. W okresie międzywojennym Kordelas Leśnika Polskiego był bronią paradną, przysługującą wyższym urzędnikom leśnym. Był oznaką pozycji zawodowej. Jako najwyższe zawodowe odznaczenie dla leśników przyznawany jest również osobom spoza branży za zasługi dla leśnictwa i dla Lasów Państwowych.

Czarodziejskie Drzewa i Pegazy

Warunkiem dobrej współpracy jest wzajemny szacunek, podziękowania i uznanie. Po raz pierwszy wręczyliśmy nagrody *Czarodziejskiego Drzewa* – za udział w *Święcie Drzewa* i nagrody *Pegaza* – za udział w akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie*. Wśród olbrzymiej liczby współpracowników niełatwo jest wybrać najlepszych. Kierowaliśmy się rozmachem podejmowanych działań, ich oryginalnością i sumiennością z jaką dostarczono nam raporty z podjętych działań. Nagrody trafiły do szkół, leśników, organizacji społecznych, urzędów administracji samorządowej oraz przedsiębiorców.

Spółeczna Odpowiedzialność Biznesu

Idea ekorozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Biznesu zaczyna upowszechniać się wśród polskich firm. Klub Gaja po raz kolejny wręczył Certyfikaty Partnera Programu *Święto Drzewa*. Otrzymali je: LeasePlan Fleet Management (światowy lider wśród firm zarządzania flotami samochodowymi), Troton (producent materiałów lakierniczych i chemii samochodowej), Comarch (dostawca biznesowych rozwiązań IT) i EcoService (zajmuje się zbiórką i recyklingiem pustych kartridży do drukarek). Dla naszych partnerów ekologia to nie sposób na polepszenie *public relations*, ale ważna zasada w ogólnej polityce firmy, kreowanie świadomych postaw wobec środowiska wśród pracowników, partnerów, klientów i lokalnej społeczności.

Firma Troton odbiera Certyfikat Partnera Programu Święto Drzewa za posadzenie 5 000 drzew

Zespół Szkół w Marzęcicach otrzymał nagrodę za posadzenie 1919 drzew i 165 krzewów oraz pomysł Drzewa Przyjaźni

Firma TNT Express Worldwide (Poland) otrzymała nagrodę za zebranie 49 ton makulatury

PRO BONO dla Ziemi

Prezes Feedback/Hill&Knowlton – Agnieszka Dziedzic odbiera wyróżnienie

Po raz pierwszy Klub Gaja przyznał tytuły PRO BONO dla Ziemi, które otrzymała wspierająca naszą działalność kancelaria prawnicza **Weil, Gotshal&Manges** oraz agencja public relations **Feedback/Hill&Knowlton**.

1%

wyberz przyrodę i zwierzęta

W deklaracji PIT wystarczy wpisać tylko nazwę OPP:
Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne Klub Gaja,
numer **KRS: 0000120069**

Możesz nam pomóc wpłacając darowiznę na konto

90 2030 0045 1110 0000 0067 3120

*Dziękujemy!
Zespół Klubu Gaja*

CHRONIMY PRZYRODĘ • RATUJEMY ZWIERZĘTA • EDUKUJEMY

Klub Gaja jest jedną z wiodących, niezależnych organizacji społecznych zajmujących się ochroną środowiska i prawami zwierząt w Polsce. Misją Klubu Gaja jest ochrona naszej planety Ziemi oraz zachowanie środowiska naturalnego i różnorodności biologicznej dla nas i dla przyszłych pokoleń.

Klub Gaja jest organizacją pożytku publicznego. Wspierając działania Klubu Gaja chronisz przyrodę, pomagasz zwierzętom i wspierasz edukację.